

УДК 947.084.5(438)

Natalia Misjac
(Państwowy Uniwersytet w Żytomierzu)

KOMPETENCJA POLILINGWISTYCZNA W NAUCZANIU UKRAIŃCÓW JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO

Artykuł przedstawia strategię metodyczną nauczania języka polskiego jako obcego w środowisku Ukraińców. Autor uwzględnia lingwistyczną kompetencję uczących się, ich wiedzę w dziedzinie ojczystego języka oraz innych języków. W artykule są przedstawione różne metody wywołujące aktywności uczących się, które pobudzają dopraktykowania w ćwiczeniach.

Interes do nauki języka polskiego w Ukrainie wzrasta przy tym aktualnym pozostaje uwzględnienie kompetencji językowej uczących się. Na pierwszej konferencji polonistów, zwołanej z inicjatywy grupy „Bristol”, Donald Pirie przedstawił dziesięć rad nauczycielom języka polskiego jako obcego. Uczone powiedział: „Rodzimy Polak na pewno dobrze potrafi mówić po polsku, ale rzadko kiedy umie pożytecznie e wyjaśnić studiującym konkretne problemy. Nie-Polak, który opanował język polski, jest potrzebnym elementem w kręgu nauczycielskim” [1]. Doświadczenie wykazuje, że taki nauczyciel jest nastawiony na wykorzystanie kompetencji językowej uczniów, on sam przeszedł drogę opanowania języka polskiego, wykorzystując swoją wiedzę oraz przewyciężając wszelkie przeszkody, które są uwarunkowane interferencją. Właśnie to stało się decydującym czynnikiem przy wyborze strategii metodycznej nauczania Ukraińców języka polskiego jako obcego.

Podstawę naukową danej strategii metodycznej stanowi teza współczesnej lingwodydaktyki o tym, że nauczanie każdego języka jako obcego powinno się opierać na kompetencji językowej oraz sprawnościach komunikacyjnych uczących się. Główną zasadą strategii stała się organizacja powiązań (związków) międzyprzedmiotowych języków polskiego i ukraińskiego [2].

Uzasadnienie psychologiczne powiązań międzyprzedmiotowych przy nauczaniu języków obcych jest zawarte w licznych badaniach lingwopsychologów o przeniesieniu międzyjęzykowym (zobacz prace B.W. Bilajewa, B.A. Benedyktowa, A.A. Leontjewa,

LA.Zymniej, G.G. Gorodyłowej i innych.). Dla zbudowania strategii metodycznej nauczania Ukraińców języka polskiego przede wszystkim należy przewidzieć charakter przeniesienia międzyjęzykowego, opierając się na materiał typologicznego porównania języków ukraińskiego i polskiego, jak również uwzględnić współczesny dorobek ojczystej oraz zagranicznej lingwodydaktyki odnośnie nauczania drugiego języka oraz orientację państw-członków Procesu Bolońskiego na kompetencję jako podstawowy rezultat nauczania.

W procesie nauczania Ukraińców języka polskiego ważnym jest opieranie się na ich znajomość języka ojczystego. To, co w obu językach ma jednakowe znaczenie oraz jednakową formę, stwarza strefę transpozycji, w której skutecznie przejawia się kompetencja językowa oraz sprawności komunikacyjne uczących się. Właśnie to należy wykorzystać w procesie nauczania drugiego języka, organizując powiązania międzyprzedmiotowe, które mają charakter oparcia się o język ojczysty. Na przykład, gramatyczne rozdzielanie słów na części mowy w gramatyce polskiej i ukraińskiej wchodzi w strefę transpozycji. Na zajęciach z języka polskiego można skorzystać z wiedzy o systemie części mowy w gramatyce ukraińskiej i od razu pracować nad przyswojeniem polskich nazw części mowy.

To, co jest częściowo podobne w ukraińskim i polskim językach lub specyficzne dla jednego z nich, tworzy strefę interferencji, w której mogą aktywizować się błędy interferencyjne. Na poziomie lingwistycznym one są wywoływane właśnie przez różnice w językach oraz ich specyfikę, natomiast na poziomie psychologicznym przez działanie dynamicznych stereotypów, które skłaniają mówcę do zwykłych działań i reakcji językowych, do zwykłych stereotypów. W takim razie powiązania międzyprzedmiotowe będą polegać na poprzedzeniu interferencji, zapobieganiu jej.

Na przykład, w języku polskim paradygmat czasowników czasu przeszłego zawiera formy rodzajowe, które przejawiają się w 1, 2, 3 osobach (1. czytałem, czytałam; 2. czytałeś, czytałaś; 3. czytał, czytała, czytało). W języku ukraińskim paradygmat czasownikowy czasu przeszłego nie zawiera form osobowych, lecz ma tylko formy rodzajowe (г. м. читав; г. ж. читала; г. п. читало).

Czasem studenci-Ukraińcy postępują według zwykłego dla swojego języka stereotypu oraz tworzą tylko formy rodzajowe, a nie tworzą form osobowych. Na przykład: „Ja *był* w bibliotece, ty *był* w bibliotece” (mówi chłopak), „Ja *była* w bibliotece, ty *była* w bibliotece” (mówi dziewczyna). Dla poprzedzenia interferencyjnego wpływu języka ojczystego należy

zwrócić uwagę studentów na specyfikę paradygmatów czasownikowych w obu językach, przedstawić różnice w nich za pomocą tablicy.

	Język ukraiński			Język polski		
	r.m.	r.ż.	r.n.	r.m.	r.ż.	r.n.
1.	–	–	–	1. byłem,	byłam	–
2.	–	–	–	2. byłeś	byłaś	–
3.	був	була	було	3. był	była	było

Spostrzeżenie treści tablicy da studentom punkt orientacyjny dla wykorzystania polskich form czasownikowych czasu przeszłego.

Gdy studenci-Ukraińcy zaczynają uczyć się języka polskiego, oni już opanowali język ojczysty, a nierzadko dodatkowo również jeden język słowiański –rosyjski. Te trzy języki słowiańskie charakteryzują się strukturalnie semantycznym podobieństwem. Oprócz tego, każdy student uczył się jednego z języków romano-germańskich w szkole i dlatego zna łacinkę, która stanowi podstawę grafiki polskiej. Wszystko to sprzyja nauce języka polskiego, ponieważ stwarza warunki dla wykorzystania kompetencji lingwistycznej oraz modelowania powiązań międzyprzedmiotowych.

Podstawę lingwistyczną powiązań międzyprzedmiotowych przy uczeniu się języka polskiego przez Ukraińców stanowi porównanie języka polskiego i ukraińskiego z wykorzystaniem w razie potrzeby języka rosyjskiego oraz jednego z języków romano-germańskich.

Porównania na poziomie fonetycznym wyjaśniają specyfikę każdego z języków oraz pomagają w przyswojeniu języka polskiego. Przykłady: 1. Uświadomić naturę fonetyczną polskich dyftongów *dz*, *dź*, *dź* częściowo pomoże język ukraiński, w którym też są dyftongi, na przykład, *дзбан*, *дзеркало*, oprócz tego, dyftongi są również w języku starsłowiańskim, którego się uczą studenci-filolodzy. 2. Jednym ze specyficznych przejawów systemu fonetycznego języka polskiego jest obecność w nim głosek nosowych *a*, *ę*. Dla języka ukraińskiego głoski nosowe są niecharakterystyczne, lecz u studentów pojęcie o nich można wyrobić za pomocą opisu artykulacji tych głosek lub przez język francuski, gdzie również są głoski nosowe, ponadto natura fonetyczna głosek nosowych jest znana studentom z języka starsłowiańskiego. 3. Język ukraiński pomaga studentom-Ukraińcom w opanowaniu

artykulacji specyficznej głoski języka polskiego. Twardą głoskę [ł] łatwiej opanować, wykorzystując informację o niezgłoskowym [y], co występuje w niektórych ukraińskich dialektach. Studentom daje się radę stosunkowo artykulacji tej polskiej głoski: *Żeby odtworzyć go, wyciąga się usta do przodu (jak dla wymowy ukraińskiej głoski [y], lecz wymawia się ukraińską głoskę [ɛ]).*

Jednocześnie jest ważne, żeby zwrócić uwagę studentów na różnice w artykulacji pewnych głosek, które są tylko częściowo podobne w języku ukraińskim i polskim. Na przykład, przy wypracowaniu artykulacji polskich miękkich głosek szumiących [ć], [ś], [ź], [dź] można poradzić: *Niech Państwo starannie pracują nad wymową głosek, które są oznaczone literami ć, ś, ź, dź. Takich głosek nie ma w języku ukraińskim, to są miękkie głoski, proszę nie mylić ich z ukraińskimi. Przy wymowie ukraińskich głosek miękkich wargi wyciągają się w uśmiech. A przy wymowie polskich głosek miękkich wargi należy okrąglić, jak dla głoski [o]. Niech Państwo starają się wymawiać ć, ś, ź, di nie „w uśmiechu”, lecz „na O”.*

W procesie nauczania studentów-Ukraińców języka polskiego jako obcego porównania na poziomie gramatycznym warto zacząć od komentarza odnośnie terminologii gramatycznej. Przykłady: 1. Porównanie terminów dla nazw rodzajów rzeczowników wykazuje, że terminy języka polskiego są pokrewne w stosunku do terminów języka ukraińskiego (*żeński – жіночий*) lub pokrewnego rosyjskiego (*męski – мужской*). Nazwa rodzaju *nijakiego* w języku polskim jest łatwo przyswajana przez Ukraińców, przecież przybliża ten termin w języku ojczystym do nie terminologicznego wyrażenia lub słowa (rodzaj *nijaki* – to nie jest ani rodzaj *męski*, ani *żeński*, to znaczy „żaden, *nijaki*”, w języku ukraińskim „*ніякий*”). 2. W języku polskim nazwy czasu przeszłego i przyszłego czasownika różnią się tylko jedną głoską (*przeszły – przyszły*). To wywołuje pewne trudności dla Ukraińców. Wykorzystanie języka ukraińskiego dla komentarza ułatwia sprawę (*przeszły* – taki, który już przeszedł, minął (w języku ukraińskim – *непешуов*), to będzie czas przeszły; *przyszły* taki, który jeszcze przyjdzie, jeszcze ma być (w języku ukraińskim – *прийде*), to będzie czas przyszły).

Genetyczna bliskość języka ukraińskiego i polskiego jest widoczna przede wszystkim na poziomie leksykalnym. Znany polski pisarz Jan Parandowski w książce „Alchemia słowa” pisał: „Kto wędrował przez strony Słownika etymologicznego języka polskiego Aleksandra Bruknera, na każdej stronie spotykał słowa, które należą do dziedzictwa ogólnosłowiańskiego.

Przeniesione z epoki społeczności plemion słowiańskich te słowa, czasem nawet nie zmieniawszy się w brzmieniu, są głównym kośćcem naszego języka oraz stanowią jedną ćwierć słów naszej mowy codziennej"[3]. Właśnie te słowa tworzą strefę transpozycji przy uczeniu się języka polskiego przez Ukraińców, zabezpieczają percepcję polskich tekstów już na etapie początkowym nauki języka polskiego.

Porównania na poziomie leksykalnym sprzyjają przyswojeniu języka polskiego poprzez skojarzenia językowe. Przykłady: 1. Polski wyraz *bezzwłoczny* tłumaczy się jako „*терміновий*”, „*негайний*”, taki, który nie cierpi zwłoki (ukr. *без зволікання*). 2. Polski wyraz *apelować* jest całkiem zrozumiały dla studentów, ponieważ jest internacjonalizmem, który został zapożyczony z języka francuskiego (zwracać się w celu ponownego rozpatrzenia sprawy). 3. Polski wyraz *buńczuczność* w języku rosyjskim tłumaczy się jako pyszałkowatość (*спесь*), natomiast w języku ukraińskim jest słowo z takim rdzeniem – *бундючний*, które jest synonimiczne do słów *пихатий*, *чванькуватий*, *принда*, oraz pochodne od niego *набундючитися*. 4. Polski wyraz *boleć* w języku rosyjskim tłumaczy się jako *скорбеть*, jest pokrewny w stosunku do słowa *соболезновать* (ukr. *снівболівати*). 5. Polski wyraz *arcydzieło* w skojarzeniu wiąże się z internacjonalnym komponentem *arcy* – *архи*, *сверх* (ros.), *над* (ukr.) oraz z wyrazem *dzieło* – sprawa, działanie, utwór, który przewyższa wszystkie sprawy, działania, utwory w swoim rodzaju.

Znaczną ilość leksemów o wspólnym rdzeniu w języku ukraińskim oraz polskim wykorzystuje się dla tworzenia ćwiczeń już na etapie początkowym nauki, poczynając od pierwszego zajęcia. Praca dydaktyczna rozwija się w strefie transpozycji, gdzie można opierać się na kompetencji lingwistycznej studentów, opanowanej przez nich podczas nauki języka ukraińskiego (częściowo rosyjskiego). Na przykład, zadanie: 1. Proszę przeczytać wyrazy, które nie potrzebują tłumaczenia na język ukraiński. *Cebula, sosna, rybak, wydra, lalka, agrest, waga, brat, budowa, studentka, Kraków, egzamin, gazeta, meduza.*

2. Proszę przetłumaczyć oraz zapisać w języku polskim. Państwo już to mogą zrobić.

Сарна, маска, дім, кава, наука, вагон, давно, аптека, кіно, зебра, ребус, яма, цегла, капуста.

Genetyczna bliskość języka ukraińskiego i polskiego może być aktywnie wykorzystywana dla semantyzacji słów. Na przykład: Proszę zwrócić uwagę na polskie słowo *reguła*. Ono jest spokrewnione z ukraińskim *регульовальний* (ten, kto pokazuje, jak

poprawnie (ukr. *правильно*) jechać lub coś robić). Wyraz *reguła* oznacza przepis (ukr. *правило*).

Kompetencję lingwistyczną studentów-Ukraińców należy celowo wykorzystywać dla opanowania przez Ukraińców norm polskiej ortografii.

Tak, przy uczeniu się pisowni liter **ó** - **u** studentom daje się następującą radę: *Proszę zwrócić uwagę na to, że w spokrewnionych wyrazach języka ukraińskiego w miejscu ó stosuje się litery o, e, i. To pomoże Państwu sprawdzać prawidłowość wyboru ó, ponieważ zapamiętać polskie wyrazy z „ó niewymiennym” jest trudniej, dlatego że jest ich wiele.* Orientacja na język ojczysty pomoże studentom w sprawdzeniu pisowni. Litera **u** pisze się w polskich wyrazach, gdy w pokrewnych wyrazach języka ukraińskiego lub rosyjskiego brzmi oraz się pisze [y], na przykład: *suchy – шухаму, mucha – муха, smutny – смутний* itp. Wykonanie ćwiczeń przyucza studentów do wykorzystania własnej kompetencji lingwistycznej. Na przykład, proszę wpisać opuszczoną literę **u** lub **ó**, proszę sprawdzić siebie poprzez odpowiedniki w języku ukraińskim lub rosyjskim. *Wn...czka J...rka* (ukr. *онучка Юрка*); *z...pa og...rkowa* (ukr. *з огірків*).

W przypadkach, gdy wykładany materiał częściowo pokrywa się w obu językach, należy uprzedzić studentów o możliwej interferencji. Na przykład, przy wyjaśnieniu pisowni „**ó** – **u**” podaje się następujące ostrzeżenie: *Proszę uważać! W pisowni pewnych słów język ukraiński lub rosyjski nie pomoże. Proszę zapamiętać poprawną pisownię polskich wyrazów, gdzie w odpowiednikach ukraińskich lub rosyjskich pisze się o* (według logiki w polskim słowie miałyby pisać się **ó**, lecz pisze się **u**). *Długi – довгий, dłuto – долото, kłuc – колоти, numer – номер, sum – сом, nuta – нота* i inne.

Przy przyswojeniu ortogramu „**Pisownia ż – rz**” dla studentów jest pożyteczna następująca informacja: Litera **ż** oznacza głoskę **ж** pochodzenia ogólnosłowiańskiego. Dlatego polskiej literze **ż** w pokrewnych wyrazach ukraińskich i rosyjskich odpowiada litera **ж** lub litery **з, с** (*żona – жінка, świeży – свіжий, żelazny – залізний, ryż – рис*). Studentom można zaproponować ćwiczenia, które przyuczają ich korzystać z własnej kompetencji lingwistycznej. Na przykład, proszę przetłumaczyć na język polski oraz zapisać. Niech Państwo zwrócą uwagę na to, jak język ukraiński pomaga Państwu w wyborze **ż** - **rz**. *Дерево,*

ріка, лікар, журавель, уряд, береза, тріск, жук, гірко, гриб, календар, подвір'я, берег, горіх, Житомир і inne.

Przy przyswojeniu ortogramu „Pisownia **ch - h**” studentom daje się następującą radę: *Język ukraiński pomoże Państwu w poprawnej pisowni. Jeżeli w odpowiedniku ukraińskim jest głoska x, to w polskim wyrazie pisze się **ch**.* Ćwiczenia formują umiejętność wykorzystania kompetencji lingwistycznej. Na przykład, proszę przetłumaczyć na język polski oraz zapisać. Przy wyborze **ch – h** niech Państwo skorzystają z pomocy języka ukraińskiego. *Муха, рух, історія, хризантема, гіацинти, страх, хліб, Ганна, ураган, горіх, хата, гіпотенуза, тхір* oraz inne.

Wykorzystując kompetencję lingwistyczną studentów, nauczanie części mowy można zacząć od tablicy porównawczej, wyjaśniając terminy. Organizacja transpozycji może być realizowana w sposób następujący: *Proszę zwrócić uwagę na korelację terminów polskich i ukraińskich: rzeczowniki nazywają rzeczy (ukr. речі), dają im imiona (ukr. імена - іменник); **przymiotniki** nazywają oznaki, przymioty rzeczy (ukr. прикмета – прикметник); **liczebniki** pokazują ilość, porządek przy liczeniu (ukr. лічба, число – числівник); termin **czasownik** podkreśla jedną z ważnych kategorii gramatycznych tej części mowy – kategorię czasu, którą mają również czasowniki ukraińskie (ukr. час); **termin przysłowki** w słowotwórstwie jest podobny do ukraińskiego terminu прислівник.*

Jednak kompetencja lingwistyczna może nie spracować, jeżeli nauczany materiał wchodzi do strefy interferencji. Tak, na poziomie leksykalnym tę strefę tworzą tzw. „falszywe przyjaciele tłumacza”, to znaczy polskie, ukraińskie oraz rosyjskie jednostki leksykalne, które w brzmieniu całkowicie pokrywają się w obu językach lub są bardzo podobne, ale mają różne wypełnienie semantyczne.

Zgodnie z europejską tradycją filologiczną takie jednostki leksykalne charakteryzują się jako międzyjęzykowe homonimy lub heteronimy. Przytoczymy kilka przykładów. 1. Polski wyraz *dzierżawa* tłumaczy się jako *оренда* (ukr.), *аренда* (ros.). W języku ukraińskim to słowo jest podobne w brzmieniu do słowa *держава* (pol. państwo). 2. Polski wyraz *portfel* tłumaczy się jako *гаманець* (ukr.), *бумажник* (ros.). W języku ukraińskim i rosyjskim to słowo jest podobne w brzmieniu do wyrazu *портфель* (pol. teka) 3. Polskie słowo *osada* tłumaczy się jako *оправа для окулярів* (ukr.), *оправа для очков* (ros.). W języku rosyjskim to słowo jest podobne w brzmieniu do słowa *осада* (ukr. *облога*, pol. *oblężenie*). 4. Polski wyraz *czaszka* w

języku ukraińskim i rosyjskim tłumaczy się jako *чепен*. Słowo *чаушка* w tych językach oznacza „naczynie do picia herbaty, kawy” (pol. filiżanka). 5. Polski wyraz *zakaz* tłumaczy się jako *заборона* (ukr.), *запрет* (ros.). W języku rosyjskim to słowo jest podobne w brzmieniu do wyrazu *заказ* (ukr. *замовлення*, pol. *zamówienie*).

Nasza baza danych heteronimów polsko-ukraińskich oraz polsko-rosyjskich daje podstawę twierdzić, że w języku polskim jest dużo wyrazów, które składają pary heteronimiczne z wyrazami w języku ukraińskim lub rosyjskim. Na początkowym etapie opanowania języka polskiego heteronimy polsko-ukraińskie i polsko-rosyjskie mogą utrudniać percepcję tekstów, przyczyniać się do błędów oraz niestosowności różnego rodzaju w obcowaniu. Przykłady: 1. Studenci usłyszeli lub przeczytali zdanie *Mama powiesiła dywan na słońcu*. Dla nich jest niezrozumiałe, jak można powiesić „kanapę”, przecież słowo *диван* w języku ukraińskim oznacza rodzaj mebli. 2. Studenci nie rozumieją, dlaczego zmieszal się kelner w restauracji, gdy usłyszał od nich zdanie *Proszę zrobić zakaz dań*. Dosłownie w języku polskim to brzmi w znaczeniu *Proszę zakazać potrawy*. Właśnie to i wprawiło w zamieszanie kelnera. Przyczyną nieporozumienia stał się wyraz *zakaz*, który w języku rosyjskim oznacza *zamówienie*, natomiast w polskim – *zakazanie czegoś*. Wykorzystując w kontekście w języku polskim słowo *zakaz*, mówca w rzeczywistości myślał, że mówi o zamówieniu, natomiast użył słowa, które nie odpowiadało znaczeniu, chociaż w brzmieniu było podobne do znanego dla niego z języka rosyjskiego słowa *заказ* (pol. *zamówienie*).

Dobre rezultaty w zapobieganiu podobnych błędów daje samodzielna praca studentów nad projektem naukowo-badawczy „Międzyjęzykowa heteronimia polsko-ukraińska i polsko-rosyjska”. Studenci dobierają ze słowników oraz przedstawiają i komentują przed audytorium 10-15 przykładów heteronimów.

Szczególną uwagę na zajęciach poświęca się kategorii męskoosobowej, która jest specyficzną kategorią gramatyczną języka polskiego oraz nie ma jej w języku ukraińskim, ani rosyjskim. Właśnie ona w wielu przypadkach prowokuje interferencję. Uwaga, która poświęca się tej kategorii, jest uwarunkowana zarówno tym, że ona jest systemowo związana z tworzeniem form liczby mnogiej rzeczowników, przymiotników, niektórych kategorii zaimków, jak również form czasowników czasu przeszłego, tak i tym, że ta kategoria ma wyjątkowe znaczenie komunikatywne. Błędnie wybrana forma gramatyczna czasownika z powodu nieznamości kategorii rodzaju męskoosobowego może przyczynić się

do nieprawidłowego zrozumienia całego zdania. Na przykład, zdanie *Razem z Olą śpiewaliśmy w chórze* oraz zdanie *Razem z Olą śpiewaliśmy w chórze* mają różne znaczenie. W pierwszym zdaniu mówi chłopiec, natomiast w drugim - dziewczyna, o czym świadczą formy *śpiewaliśmy* i *śpiewałyśmy*.

Dla lepszego przyswojenia kategorii rodzaju męskoosobowego w języku polskim dla studentów robi się notatkę, w pierwszej części której podaje się informację o podziale rzeczowników według kategorii męskoosobowej, w drugiej – o wpływie tej kategorii na formę liczby mnogiej rzeczowników, w trzeciej – o realizacji tej kategorii w formie liczby mnogiej przymiotników, w czwartej – w niektórych zaimkach i liczebnikach, w piątej – o tworzeniu form czasowników czasu przeszłego z uwzględnieniem tej kategorii. W ten sposób kategoria męskoosobowa jest przedstawiona w całym systemie gramatycznym języka polskiego.

Notatka

Męskoosobowe (mos.)

Niemęskoosobowe (nie mos.)

1. Rzeczowniki

rodzaj męski

rodzaj żeński, nijaki

rodzaj męski (żywotne)

rodzaj męski (nieżywotne)

rodzaj męski (osoba)

rodzaj męski (nie osoba)

2. Rzeczowniki l. mn.

wymiana spółgłosek

bez wymiany

3. Przymiotniki l. mn.

końcówki **-i, -y**

końcówka **-e**

wymiana spółgłosek

bez wymiany

4. Zaimek 3 os. l. mn.

oni

one

5. Czasowniki (czas przeszły)

1. os. ... - liśmy

1. os. ... - łyśmy

2. os. ... - liście

2. os. ... - łyście

3. os. ... - li

3. os. ... - ły

Po raz pierwszy studenci zapoznają się z notatką przy uczeniu się rzeczownika, a później wracają do niego przy uczeniu się przymiotnika, zaimka, liczebnika oraz czasownika. Na przykład: 1. Przy uczeniu się rzeczownika w jednym z ćwiczeń należy przetłumaczyć na język polski zdania *Дівчата були симпатичними. Хлопці були симпатичними. Студенти були розумними. Студентки були розумними.* 2. Przy uczeniu się przymiotnika jedno z ćwiczeń proponuje odpowiedzieć na dwa pytania: *Якы сь мужчыні? Якіе сь кобіеты?* Dla odpowiedzi należy utworzyć odpowiednie formy przymiotników, które są podane w formie liczby pojedynczej rodzaju męskiego (*Мужчыні сь веселі, pracowіці. Кобіеты сь весо́ле, pracowіте*). 3. Przy uczeniu się zaimków należy wstawić zaimek **oni, one** oraz utworzyć podobne zdania.

Zasługuje na uwagę wykorzystanie na zajęciach polskich pieśni popularnych. To nie tylko daje możliwość zapoznania się z kulturą muzyczną narodu polskiego, lecz również pomaga doskonalić wymowę, łatwo się uczyć złożonych form gramatycznych. Na przykład, pod czas uczenia się żartobliwej piosenki „Zdenek Abracham” zwracamy uwagę studentów na czasowniki, które nazywają czynności synów: *siedli, nie jedli, śpiewali*. Następnie jest proponowany niewielki eksperyment lingwistyczny. Przedstawimy sobie, że Zdenek miał nie siedmioro synów, a siedem córek. Wtedy o ich czynnościach należałoby powiedzieć: *siadły, nie jadły, śpiewały*. Na zmiany w tekście wpłynęła gramatyczna kategoria męskoosobowa.

W ten sposób, strategia metodyczna nauczania Ukraińców języka polskiego jako obcego polega na kształtowaniu powiązań międzyprzedmiotowych, które uwzględniają współzależność języka ukraińskiego i polskiego, jak również właściwości psychologiczne opanowania drugiego języka. Znajomość dwu języków słowiańskich (ukraińskiego i rosyjskiego), wykorzystanie wiedzy z innych języków (na przykład, z języka starosłowiańskiego, francuskiego, niemieckiego lub innego języka romano-germańskiego) stanowi podłoże dla kompetencji lingwistycznej jako pozytywnego czynnika dla procesu nauczania Ukraińców języka polskiego.

Список використаних джерел та літератури

1. P.A. Pirie. Dziesięcioro przykazań dla nauczyciela języka polskiego jako obcego // Nauczanie języka polskiego jako obcego: Materiały z pierwszej konferencji Polonistów zagranicznych s polskich zwołanej z inicjatywy grupy „Bristol” do instytutu polonijnego UJ

pod redakcją Władysława Miodunki. – Kraków: księgarnia akademicka, Wydawnictwo naukowe, 1997. – S. 274.

2. Natalia Misjac. Modelowanie powiązań międzyprzedmiotowych na zajęciach z języka polskiego w szkole wyższej // Oświatowe technologie innowacyjne w procesie nauczania dyscyplin naukowych. Zb. prac nauk.-metod. – Żytomierz: Wydawnictwo ŻUP, 2004.– S. 153-157.

3. Jan Parandowski. Alchemia słowa / Tłumaczenie z polskiego. – M., 1990. – S. 141.

Наталія Місяць Лінгвістична компетенція в навчанні українців польської мови як іноземної

У статті представлено методичну стратегію навчання польської мови як іноземної в українському середовищі. Автор враховує компетенцію тих, хто навчається, їх знання рідної мови та інших мов. У статті представлено різні методи, які сприяють активності тих, хто навчається, і викликають бажання до виконання вправ.

Natalia Misyats. Teaching the Ukrainians Polish as a Foreign Language.

The article presents a methodological strategy of teaching Polish as a foreign language in the Ukrainian environment. The author takes into consideration the competence of those who study, their knowledge of the native language as well as other languages. The article suggests different methods which contribute to the activity of those who study and stimulate them to do exercises.